

PRESSEMEDDELELSE

Tilsynet med Efterretningstjenesterne afslutter særlig undersøgelse af Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) på baggrund af materiale indleveret af én eller flere whistleblowere

Tilsynet med Efterretningstjenesterne kom i november 2019 ved én eller flere whistleblowere i besiddelse af en betydelig mængde materiale vedrørende FE, som tilsynet ikke hidtil har haft kendskab til eller mulighed for at tilvejebringe. Materialet har en sådan karakter, at tilsynet besluttede at fokusere sin kontrol af FE med henblik på at foretage en tilbundsgående undersøgelse af de foreliggende omstændigheder. Tilsynet offentliggør med denne meddelelse de uklassificerede resultater af undersøgelsen.

På baggrund af tilsynets undersøgelse af det indleverede materiale fremsendte tilsynet den 21. august 2020 en analyse i fire bind til forsvarsministeren indeholdende tilsynets konklusioner og anbefalinger.

Tilsynet har igennem hele processen for den særlige undersøgelse af FE holdt forsvarsministeren orienteret. Forsvarsministeren har løbende udtrykt støtte til tilsynets tilbundsgående undersøgelse af materialet.

Tilsynets vurderinger og anbefalinger omhandler forhold, der helt eller delvist vurderes at være inden for tilsynets legalitetskontrol i henhold til FE-loven og regler udstedt i medfør heraf, samt forhold som ministeren efter tilsynets opfattelse bør have kendskab til, jf. FE-lovens § 16, stk. 2.

Med udgangspunkt i en kildekritisk tilgang til undersøgelsen af det indleverede materiale vurderer tilsynet blandt andet følgende:

- At FE af flere omgange siden tilsynets oprettelse i 2014 og til sommeren 2020 – i forbindelse med blandt andet tilsynets konkrete kontroller samt møder med chefen for FE – har tilbageholdt centrale og afgørende oplysninger for tilsynet og givet tilsynet urigtige oplysninger om forhold vedrørende tjenestens indhentning og videregivelse af oplysninger.

Det er tilsynets opfattelse, at den lovbestemte orienteringspligt er afgørende nødvendig for et funktionelt tilsyn, og at den hviler på en tillid fra lovgiver til, at FE i alle henseender efterkommer forpligtelsen. Resultatet af disse gentagne brud på den lovbestemte orienteringspligt er, at den legalitetskontrol, som tilsynet i henhold FE-loven er pålagt at udføre, og som bidrager til legitimeringen af FEs virksomhed, ikke fungerer efter hensigten.

- At der ved centrale dele af FEs indhentningskapaciteter er risici for, at der uberettiget kan foretages indhentning mod danske statsborgere.
- At det indleverede materiale indikerer, at FEs ledelse har undladt at følge op på eller nærmere undersøge indikationer på spionage inden for Forsvarsministeriets område.
- At der i FEs ledelse og dele af tjenesten eksisterer en uhensigtsmæssig legalitetskultur, hvor tjenestens eventuelle uberettigede aktiviteter eller uhensigtsmæssige forhold søges skrinlagt, herunder ved at undlade at orientere tilsynet om forhold af relevans for dets kontrol.
- At det indleverede materiale indikerer, at FE før tilsynets oprettelse i 2014 har igangsat operationelle aktiviteter i strid med dansk lovgivning, herunder ved indhentning og videregivelse af en betydelig mængde oplysninger om danske statsborgere.
- At FE uberettiget har behandlet oplysninger om en ansat i tilsynet.

Tilsynet anbefaler på den baggrund, at der politisk tages stilling til følgende:

- Hvorvidt der skal foretages en undersøgelse af, om FE har varetaget og varetager sin opgave som national sikkerhedsmyndighed inden for Forsvarsministeriets område i henhold til FE-lovens § 1, stk. 2.
- Behovet for en afdækning af, hvorvidt FE i tilstrækkelig grad har oplyst politiske beslutningstagere om alle relevante forhold vedrørende centrale dele af tjenestens indhentningskapaciteter.

Tilsynet har i henhold til FE-lovens gældende kontrol- og reaktionsmuligheder ikke mulighed for nærmere at afdække udvalgte forhold, der fremkommer af det indleverede materiale. Tilsynet anbefaler generelt følgende:

- At der foretages en snarlig evaluering af FE-loven med henblik på stillingtagen til, om tilsynet i tilstrækkelig grad har de nødvendige kompetencer og ressourcer til at gennemføre en effektiv legalitetskontrol af FE, herunder i særlig grad om tilsynet skal have kompetence til at foretage afhøringer under vidneansvar af FEs medarbejdere.
- At der på baggrund af omstændighederne for tilsynets modtagelse af det indleverede materiale etableres en ekstern whistleblowerordning vedrørende FE, der med fordel kan placeres i regi af tilsynet.

En sådan ordning skal have til formål at forbedre nuværende og tidligere FE-ansattes mulighed for at ytre sig om kritisable forhold i myndigheden uden at frygte for negative repressalier, herunder ansættelses- eller strafferetlige konsekvenser. Endvidere vil en sådan ordning give mulighed for, at klassificerede oplysninger kan videregives i et sikret miljø. Ordningen skal tillige sikre, at det eksterne whistleblowerorgan har de fornødne ressourcer og virkemidler til at beskytte de personer, som indgiver oplysninger til whistleblowerordningen.

Tilsynet har haft grundige overvejelser omkring offentliggørelsen af konklusioner og anbefalinger på baggrund af undersøgelsen. Det er afgørende for tilsynet, at offentligheden får et så fyldestgørende indblik heri som overhovedet muligt. Henset til de yderst sensitive forhold omkring indleveringen af materialet til tilsynet og det klassificerede indhold heraf, kan tilsynet imidlertid ikke fremkomme med yderligere oplysninger til offentligheden.

Fakta om Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Tilsynet med Efterretningstjenesterne er et særligt uafhængigt kontrolorgan, der fører tilsyn med, at PET behandler oplysninger om fysiske og juridiske personer i overensstemmelse med lovgivningen, og at FE behandler oplysninger om i Danmark hjemmehørende fysiske og juridiske personer i overensstemmelse med lovgivningen. Tilsynet blev oprettet ved lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), der lige som lov om Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) trådte i kraft den 1. januar 2014.

Efter ikrafttrædelsen den 1. juli 2014 af lov om Center for Cybersikkerhed (CFCS) har tilsynet tillige ført kontrol med, at CFCS behandler oplysninger om fysiske personer i overensstemmelse med lovgivningen.

Tilsynet består af fem medlemmer, der er udpeget af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren. Formanden, der skal være landsdommer, er udpeget efter indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret, mens de øvrige medlemmer er udpeget efter drøftelser med Folketingets Udvalg vedrørende Efterretningstjenesterne.

Medlemmerne er:

- Landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret (formand)
- Bestyrelsesformand Erik Jacobsen, Roskilde Universitet
- Juridisk chef Pernille Christensen, Kommunernes Landsforening
- Professor Henrik Udsen, Københavns Universitet
- Professor Rebecca Adler-Nissen, Københavns Universitet

Læs mere om tilsynet på www.tet.dk